

Realizacja tego przedsięwzięcia pozwoliła dzieciom poprawnie funkcjonować w grupie rówieśniczej, stosować w kontaktach z innymi zasady i normy społeczne, stawać się patriotami, a w miarę możliwości lepszymi ludźmi. Mocny system wartości, w który chcę wyposażać dzieci, uchroni je przed wieloma błędnymi wyborami i niewłaściwymi wpływami z zewnątrz oraz stanie się fundamentem ich życiowych sukcesów.

Aktualna podstawa programowa wychowania przedszkolnego podkreśla, że jednym z celów edukacji przedszkolnej jest budowanie systemu wartości i wychowanie dzieci tak, żeby lepiej orientowały się w tym co dobre, a co złe. Edukacja aksjologiczna w przedszkolu niesie obietnicę, że **kultywując żywe wartości, spróbujemy naprawić współczesny świat.**

Praca. Krakowianka, fot. B. Ćwiertnia

Słowa kluczowe: dzieci, projekt edukacyjny.

* * *

Beata Ćwiertnia – nauczyciel wychowania przedszkolnego, oligofrenopedagog, pracuje w grupie dzieci zróżnicowanych wiekowo od 3 do 6 lat w Samorządowym Przedszkolu nr 110 w Krakowie. Laureatka IX edycji regionalnego konkursu MCDN „Kreatywny Nauczyciel”, w kategorii przedszkoli.

Przeszłość Przyszłości – kształtowanie postaw obywatelskich dzieci i młodzieży

BEATA CIEPŁY

„Eskadrylla Niepodległej Rzeczypospolitej” to projekt realizowany przez Szkołę Podstawową nr 129 im. Kornela Makuszyńskiego w Krakowie w ramach współpracy z Muzeum Lotnictwa Polskiego oraz dzięki wsparciu finansowemu Rady i Zarządu Dzielnicy XVII miasta Krakowa.

Dokonująca się obecnie transformacja naukowo-kulturowa wymaga od systemu oświaty uszeregowania wartości i zapewnienia szacunku tym, które zostały uznane za ponadczasowe. Współczesna szkoła musi poszukiwać nowych form przekazu, intrygować i pobudzać do myślenia, dbając o komfort emocjonalny uczniów i świadomość potrzeby budowania trwałych podstaw, dzięki którym będą w stanie odnaleźć się w skomplikowanej rzeczywistości pełnej medialnego zgiełku czy polifonii sprzecznych idei. Szansę na takie działania może zapewnić współpraca wielu partnerów: nauczycieli, bibliotekarzy, animatorów kultury, muzealników. Pragnę podzielić się doświadczeniami budowania szeroko zakrojonych projektów edukacyjnych. Plany te, tworzone we współpracy z pracownikami różnych instytucji kultury, stanowią doskonałą bazę do promowania działań podkreślających rangę kształtowania postaw i wartości w procesie wychowania.

Zadania wpisane w projekt rozpoczynają się w dniu inauguracji roku szkolnego, a kończą w chwili rozdania świadectw, zatem zakrojone są na cały rok szkolny. **Główna idea prowadzonych zajęć to chęć uczczenia rocznicy odzyskania niepodległości narodowej**, a więc potrzeba akcentowania przywiązania do uniwersalnych wartości kształtujących światopogląd żyjących obok siebie pokoleń Małopolan.

Poświęcam dużo czasu na opracowanie spójnego programu dostosowanego do możliwości percepcyjnych każdego wychowanka, wykorzystując kulturotwórczy potencjał instytucji,

które staram się uczynić partnerami projektu mającego na celu zanurzenie ucznia w kulturze, czyli zetknięcie go ze sztuką oddziałującą na niego nie tylko w sposób intelektualny, ale przede wszystkim emocjonalny i fizyczny. Cykl ten uruchamia jego wyobraźnię, uczucia i w konsekwencji prowadzi do działania.

„Eskadrylla Niepodległej Rzeczypospolitej” 2017/2018 otrzymała podtytuł „I Ty możesz zostać bohaterem”. Taki dopisek pozwolił w sposób atrakcyjny motywować do działania dzieci w różnym wieku, począwszy od trzylatka, skończywszy na szesnastolatku. Potrzeba bohaterstwa atawistycznie tkwi w każdym człowieku, zatem odwołanie do ponadczasowej wartości wzbudza zainteresowanie adresatów projektu, a ich ciekawość owocuje samodzielnym dochodzeniem do wiedzy i wypracowaniem pozytywnie opiniowanych postaw życiowych.

Wrzesień 2017 r. stał się czasem na wprowadzenie kilku równolegle realizowanych działań. Po pierwsze zainicjowano przygotowania do obchodów rocznicy odzyskania niepodległości, włączono w wartościowe programy lokalne, wojewódzkie i ogólnokrajowe („Patriotyczny Tramwaj”, „Dyktando Niepodległościowe »Po polsku o historii«”, „Krakus”, „Mamy Niepodległą”) wszystkich uczniów szkoły oraz wychowanków przedszkoli położonych na terenie dzielnicy XVII miasta Krakowa. Po wtóre rozpoczęto cykl spotkań prowadzonych według koncepcji prof. P. Zimbardo w ramach Projektu Bohaterskiej Wyobraźni. Po trzecie podjęto prace artystyczne zmierzające do stwo-

rzenia „Pocztu Bohaterów Niepodległej” w formie sfotografowanych „żywych obrazów” wzorowanych na dziele Jana Matejki, a realizowanych w nowo otwartej Strefie Wolnego Czytania Parku Zielony Jar. Ten swego rodzaju tryptyk ma posłużyć ukazaniu głównego przesłania „Eskadrylli”, **pielęgnowaniu uniwersalnych cech bytu ludzkiego: prawdy, dobra i piękna.**

Dbalność o przekazanie prawdy historycznej dotyczącej odzyskania niepodległości przez Polskę w ujęciu regionalnym nakazywała zwrócenie uwagi na wydarzenia mające miejsce w najbliższym otoczeniu. Stąd jako datę obchodów święta ustanowiono dzień 30 października, wtedy to w nocy 1918 r. przejęto z rąk zaborcy lotnisko w Czyżynach, miejsce gdzie realizowany jest projekt. Aby przystąpić do celebrowania święta, należy właściwie się do tego przygotować.

We wrześniu otwieram pracownię zwaną Manufakturą Kokard. W Dniu Patriotycznym równolegle we wszystkich salach szkolnych, przy dźwiękach pieśni narodowych i wśród dekoracji nawiązujących do daty odzyskania suwerenności przez nasze państwo, odświętnie ubrani uczniowie klas I–VII wraz z wychowawcami wykonują kokardy w narodowych barwach, po to by przypiąć je do uroczystego stroju podczas święta. Zajęcia tworzenia biało-czerwonych kokard to czas rozmowy o państwowych symbolach, powinnościach obywatela, tradycjach uświęconych przez pokolenia, to doskonały moment na dialog przeznaczony odkrywaniu wiedzy w sposób rzetelny, bo jak powiedział Mikołaj Gogol: „Głębia prawdy sprawia, że jest ona jednakowo rozumiana przez

„Eskadrylla Niepodległej Rzeczypospolitej”, fot. A. Mrugalska

mędrca i przez dziecko”. Punktem kulminacyjnym warsztatów jest wyłonienie zwycięzcy w konkursie na biało-czerwone kulinarne wypieki. Podobne zajęcia przenoszone są do sal przedszkolnych, gdzie starsi uczniowie pomagają maluchom robić kokardy, uczą pieśni patriotycznych i częstują samodzielnie ozdobionymi babeczkami.

We wrześniu równolegle do aktywności związanej z poznawaniem historii następuje inauguracja działań mających na celu przeobrażenie biernego widza w bohatera, stworzenie potrzeby pomagania, wzbudzanie empatii i współodpowiedzialności za innych. Zajęcia prowadzone są według „Projektu Bohaterskiej Wyobraźni” wpisanego w szeroki program psychologiczny „Rozumienie Ludzkiej Natury” stworzony przez prof. Zimbardo. Ćwicząc z uczniami, pragnę w myśl słów Marie von Ebner-Eschenbach pokazać, że „W dobro wierzą tylko ci, którzy je praktykują”, a czy-

nienie dobra to właściwa postawa wobec codziennych wyzwań. Moi wychowankowie mieli okazję porozmawiać o tym z prof. Zimbardo podczas jego pobytu w Krakowie.

Ideę tworzenia „Pocztu Bohaterów Narodowych” w formie „żywych obrazów” życzliwie wspierają pracownicy Sekcji Edukacji Muzeum Narodowego w Krakowie. Według ich koncepcji upozowano i sfotografowano bohaterów znanych z kart podręczników. Uczniowie przeobrazili się w Józefa Piłsudskiego, Adama Mickiewicza, Fryderyka Chopina, Tadeusza Kościuszkę, Helenę Modrzejewską, Marię Skłodowską-Curie, Irenę Sendlerową, Witolda Pileckiego, Antoniego Stawarza. Piękno charakteru tych postaci stanowi dla młodzieży wzór godny naśladowania, a wszystkie dzieła stworzone przez dzieci i młodzież w trakcie warsztatów artystycznych zostały zaprezentowane w formie wystawy „Dziełdziejstwo” wzorowanej na kolekcji MNK.

Punkt kulminacyjny opisywanego projektu stanowi konkurs pieśni patriotycznej odbywający się w przestrzeni Muzeum Lotnictwa Polskiego. Dzięki wykreowanej atmosferze święta łączącego różne grupy (kombatantów, społeczników, uczniów, ich rodziców, uczestników Warsztatów Terapii dla Osób z Niepełnosprawnością Inteligencjonalną) zaproszeni goście nie traktują spotkania jak przeglądu twórczości. Przed konkursem prezentowany jest program artystyczny. Mieliśmy zaszczyt gościć chór I LO im. Bartłomieja Nowodworskiego w Krakowie, Zespół Pieśni i Tańca „Nowa Huta”, Zespół Dzieci ze Skrzypnego, profesjonalnych wokali-

„Eskadrylla Niepodległej Rzeczypospolitej”, fot. A. Mrugalska

stów i amatorskie grupy, tych których łączy pasja promowania polskiej tradycji i kultury.

Efekty konkursu oceniają nie tylko profesjonaliści, ale również goście specjalni, w tym roku zgromadzonych zaszczylił swą obecnością weteran II wojny światowej, ostatni żyjący żołnierz 22. Kompanii Zaopatrywania Artylerii armii generała W. Andersa, profesor Wojciech Narębski. Ten szanowany krakowianin znany jest przede wszystkim jako towarzysz broni szeregowego Miśka Wojtka, żołnierza, o którym krąży legenda. Trzeba wiedzieć, że Wojciech Narębski to najmłodszy żołnierz armii Andersa, wykształcenie zdobywał w czasie wojny. Jego świadectwo stało się ważnym przesłaniem dla młodego pokolenia Polaków. Równie istotnym elementem uroczystości było odczytanie listu od majora Franciszka Kornickiego, zwycięzcy plebiscytu na najślawniejszego lotnika RAF-u. To m.in. głosy uczestników „Eskadrylli” pozwoliły mu zająć 1. miejsce w międzynarodowym konkursie.

Cieszę się, że zorganizowana z mojej inicjatywy miejska konferencja „Kształtowanie postaw obywatelskich dzieci i młodzieży” oparta na myśli Tadeusza Wójcika „Potrzebna jest formuła patriotyzmu odpowiedzialnego za państwo, zakotwiczonego w społeczeństwie obywatelskim i solidarnym, czerpiącego z przeszłości, lecz spoglądającego z wielką uwagą w przyszłość” wskazała kierunek myślenia o wychowaniu ku wartościom i stworzyła przyjazną przestrzeń do dyskusji na temat zadań współczesnej szkoły. Jednym z istotnych elementów sesji edukacyjnej tejże konferencji była prezentacja założeń „Eskadrylli Niepodległej Rzeczypospolitej”. Już dziś zapraszam Państwa do Muzeum Lotnictwa w Krakowie na kolejną edycję projektu.

Słowa kluczowe: historia, tradycja, budowanie systemu wartości.

* * *

Beata Ciepły – nauczyciel języka polskiego, terapeuta, trener edukacji HIP w Centrum Zimbardo dla Młodzieży przy Fundacji „Zawsze Warto”, aktywny członek Stowarzyszenia

Polonistów, niestrudzony poszukiwacz dobra, prawdy i piękna. Laureatka IX edycji regionalnego konkursu MCDN „Kreatywny Nauczyciel”, w kategorii szkół podstawowych.

Z plecakiem pełnym wartości wyruszamy w świat

HALINA KŁONICA
MONIKA NODZYŃSKA

„W wychowaniu chodzi właśnie o to, ażeby człowiek stawał się coraz bardziej człowiekiem – o to, ażeby bardziej był, a nie tylko więcej miał; aby więc poprzez wszystko, co ma, co posiada, umiał bardziej i pełniej być człowiekiem, to znaczy, ażeby również umiał bardziej być nie tylko z drugimi, ale i dla drugich” (Jan Paweł II).

To słowa, którymi kierujemy się w życiu i staramy się przekazać je swoim uczniom, a w pracy podejmujemy takie zadania, aby je urzeczywistnić. Nasze działanie edukacyjne „Z plecakiem pełnym wartości wyruszamy w świat” jest wyrazem tego, co chcemy przekazać. Jego realizacja nie byłaby możliwa, gdyby nie zaangażowanie naszych dzieci, ich rodziców oraz wielu wspaniałych ludzi o otwartym sercu. Wykorzystanie autorskich tekstów do ukazania problemów i zagadnień z różnych dziedzin życia pokazało, że nauczyciele są kreatywni i stosują niekonwencjonalne metody. Potrafią zaszcześcić i rozwijać pasje u uczniów.

Zaplanowane aktywności w ramach działania „Z plecakiem pełnym wartości wyruszamy w świat” prowadziłyśmy na czterech głównych etapach – płaszczyznach. Filarem każdego były autorskie teksty.

Jestem, poznaję i działam

Dzieci już jako uczniowie poznały wartość nauki – uczenia się. Uczyły się, jak być dobrym kolegą i nawiązywać dobre relacje w grupie rówieśniczej. Rozpознаwały i nazywały emocje oraz wyrażały je w różnorodny sposób. Etap **pierwszy** odnosi się nie tylko do otaczającej rzeczywistości, ale także do każdego ucznia indywidualnie, do jego wnętrza. Przykłady podjętych przez nas działań:

„Jak smok nauczył Jasia i Małgo się literek” – wprowadzenie dzieci do społeczności szkolnej. Z doświadczenia wiemy, że dzieci mają duże obawy i bardzo przeżywają przekroczenie progu szkoły, wdrożenie się w zupełnie inny niż dotychczas tryb zdobywania wie-

dzy i umiejętności. Stąd pomysł, aby poprzez opowieść o Jasiu i Małgosi ukazać, że bohaterowie bajek mają podobne rozterki jak każdy nowo przybyły uczeń. Dzięki wsparciu mądrego smoka bohaterowie przełamują barierę strachu i to co do tej pory było dla nich nieosiągalne, staje się realne.

„W pracowni malarza” – tak zatytułowane zajęcia pozwoliły uczniom poznać wiele technik plastycznych i nauczyć się korzystania z różnorodnych form wyrazu artystycznego. Zainspirowane opowieścią nauczyciela uwolniły swój potencjał twórczy. Przekonały się, że nie tylko słowami można opowiadać o różnych sytuacjach, ale także wykorzystując paletę barw.

Realizacja działania nie byłaby możliwa, gdyby nie zaangażowanie naszych dzieci, ich rodziców oraz wielu wspaniałych ludzi o otwartym sercu.

Odczuwam, daję i pomagam

Na tym etapie wykorzystaliśmy różne środki, aby wzbogacić przeżycia dzieci i rozbudzić w nich zainteresowania danym zagadnieniem. Działania uwrażliwiły dzieci, a także dorosłych na potrzeby drugiego człowieka. Ukazały nie tylko trudną sytuację dzieci na świecie, ale przekonały, jak niewiele trzeba, żeby nieść pomoc i sprawiać radość innym. Najważniejszymi wydarzeniami były:

„Koncert dla dzieci z Angoli” zainspirowany akcją UNICEFU „Wszystkie kolory świata”. Przed rozpoczęciem głównej uroczystości zorganizowałyśmy wystawę około 50 lalek uszytych przez rodziców uczniów i nauczycie-